

PRAVILNIK

o varnosti z oceno tveganja

SPLOŠNE DOLOČBE

(Ta pravilnik je spremenjen in zato se ne sme uporabljati drugače kot za vajo pri urejanju besedil!)¹

1. paragraf

(vsebina pravilnika)

Ta pravilnik določa vsebino izjave o varnosti z oceno tveganja, s katero delodajalec določi način in ukrepe za zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu. Delodajalec mora vsebino izjave o varnosti dopolnjevati ob vsaki novo ugotovljeni nevarnosti in spremembi ravni tveganja.

2. paragraf

(izjava o varnosti)

Izjava o varnosti je listina, s katero delodajalec pisno izjavi, da izvaja vse ukrepe za zagotovitev varnosti in zdravja pri delu, glede preprečevanja nevarnosti in tveganja pri delu, obveščanja in usposabljanja delavcev, dajanja navodil, ustrezne organiziranosti ter zagotavljanja potrebnih materialnih sredstev v ta namen.

Ocena tveganja je sestavni del izjave o varnosti.

3. paragraf

(definicije)

Nevarnost je okoliščina ali stanje, ki lahko ogrozi ali poškoduje delavca oziroma okvari njegovo zdravje.

Tveganje je verjetnost, da nevarnost povzroči poškodbo ali zdravstveno okvaro.

Ocenjevanje tveganja je sistematično evidentiranje in proučevanje vseh dejavnikov delovnega procesa, z namenom ugotoviti možne vzroke za nastanek poškodb

¹ Vir: Nahtigal, F. Naučimo se uporabljati Word 2003, Cerknica: samozaložba Nahtigal, 2005. ISBN

pri delu, poklicnih boleznih, bolezni v zvezi z delom in možnosti preprečevanja, odpravljanja in zmanjševanja tveganj.

VSEBINA IZJAVE O VARNOSTI Z OCENJEVANJEM TVEGANJA

4. paragraf

(opredelitev nevarnosti)

Vrste nevarnosti, ki obstojajo pri delu na delovnem mestu, so lahko povezane z naslednjimi dejavniki:

1. mehanskimi dejavniki v zvezi z uporabo delovne opreme:
 - nepravilno ali pomanjkljivo varovanje vrtljivih oziroma gibljivih delov, ki so vključeni v delovni proces drobljenja, obrezovanja, zbadanja, udarjanja oziroma vleke,
 - prosto gibanje delov ali materiala (padanje, kotaljenje, drsenje, prevračanje, razletavanje, nihanje, razsutje...), ki ogroža delavce,
 - premiki delov delovne opreme, premikanje vozil,
 - nevarnosti poklopa, zaklopa, zagrabitve;
2. dejavniki v zvezi z načinom dela in razporeditvijo delovnih mest:
 - nevarne površine (ostri robovi, koti, konice, hrapave površine, štrleči deli...),
 - opravljanje dela na višini,
 - omejen prostor (npr. če mora nekdo delati med dvema fiksiranima deloma, ki sta preveč skupaj),
 - možnost spotikov, zdrsov in padcev (npr. vlažne ali zaradi drugih razlogov spolzke površine),
 - stabilnost na delovnem mestu,
 - vpliv uporabe osebne varovalne opreme (oviranje) na delo,
 - metode in tehnike dela,
 - vstopanje in delo v zaprtih prostorih;
3. električno energijo:
 - neposredni dotik; nezavarovani deli pod napetostjo (neizolirani prosti vodi, tokovni odjemniki...),
 - neposredni dotik; zavarovani deli pod napetostjo (transformatorske postaje, VN celice, kompenzacijske naprave, elektroomarice, elektroinštalacije...),
 - posredni dotik (oprema, vezana na električno energijo npr. stroji, oprema, naprave, prenosno orodje...),
 - statična elektrika,
 - udar strele,
 - obločni plamen;
4. nevarnimi snovmi:
 - vdihavanje, uživanje zdravju nevarnih snovi oziroma njihov prodor v telo skozi kožo,
 - uporaba vnetljivih in eksplozivnih snovi,
 - pomanjkanje kisika (zadušitev),

- prisotnost snovi z lastnostjo razjedanja,
- reaktivne/nestabilne snovi,
- prisotnost senzibilizatorjev (preobčutljivost na določeno snov),
- požar ali eksplozija;

5. fizikalnimi dejavniki:

- izpostavljanje ionizirnim in neionizirnim sevanjem,
- izpostavljanje laserskim žarkom,
- izpostavljanje hrupu, ultrazvoku,
- izpostavljanje mehanskim vibracijam,
- izpostavljanje snovem z visoko temperaturo,
- izpostavljanje snovem z nizko temperaturo,
- prisotnost snovi pod tlakom (stisnjen zrak, para, tekočine);

6. biološkimi dejavniki:

– tveganje infekcije pri manipuliranju z biološkimi dejavniki in nenamerno izpostavljanje mikroorganizmom,

- prisotnost alergenov;

7. ekološkimi razmerami:

- neustrezna oziroma neprimerna razsvetljava,
- neprimerna temperatura/vlaga/ ventilacija,
- prisotnost snovi, ki onesnažujejo;

8. razmerjem delavca do delovnega mesta:

- odvisnost od standardov dela,
- odvisnost od navodil, ko se menjavajo pogoji,
- vpliv pričakovanih odstopanj delovnih postopkov,
- ustreznost osebne varovalne opreme,
- motivacija za varno delo,
- ergonomski dejavniki, prilagoditev delovnega mesta delavcu;

9. psihološkimi dejavniki:

- značilnosti dela (intenzivnost, monotonija),
- prostorska zasnova delovnega mesta (klavstrofobija, osamljenost),
- konfliktni odnosi,
- sodelovanje pri odločanju,
- visoke zahteve, slab nadzor nad delom,
- način reagiranja v primeru sile;

10. organizacijo dela:

– dejavniki, na katere vpliva delovni proces (npr. ponovljivost, sistem izmen, nočno delo),

– učinkovitost sistema vodenja in pravilne priprave za organiziranje, načrtovanje, spremljanje in kontrolo postopkov varovanja zdravja in varnosti pri delu,

- vzdrževanje opreme, vključno z varnostno opremo,
- pripravljenost v primeru sile;

11. ostalimi dejavniki:

- tveganja, ki jih povzročajo druge osebe (npr. nasilje nad prodajnim osebjem, delo za okenci pri poslovanju s strankami, delo revizorjev, inšpektorjev, policistov),
- delo z živalmi,
- delo v atmosferi z nizkim ali visokim tlakom,
- neugodni vremenski pogoji,
- popolnost programske opreme,
- delo v bližini vode ali pod vodno gladino,
- spreminjajoča se delovna mesta.

5. paragraf

(ocenjevanje tveganja)

Ocenjevanje tveganja obsega:

- opredelitev nevarnosti,
- opredelitev delovnih mest in delavcev, ki so izpostavljeni tveganju,
- ocenitev ravni oziroma stopnje tveganja,
- določitev potrebnih ukrepov za preprečevanje tveganja oziroma zmanjševanja tveganja,
- revizijo v primeru sprememb tehnoloških postopkov in ob uvajanju novih tehnologij.

6. paragraf

(sestavine izjave o varnosti)

Poleg pisne izjave delodajalca iz 2. paragrafa tega pravilnika mora izjava o varnosti obsegati zlasti:

- datum in kraj izdaje izjave,
- podatke o osebah, ki so sodelovale pri izdelavi izjave o varnosti z ocenjevanjem tveganja,
- podatke o prejšnjih pregledih in preskusih,
- podatke o delovnih mestih, organizacijskih enotah delodajalca in številu delavcev,
- ocenjevanje tveganja,
- organogram oseb, odgovornih za varnost in zdravje pri delu.

Dokumentacija mora biti podana v pisni obliki, lahko pa se poda tudi grafično v obliki diagramov, simbolov, skic in načrtov.

7. paragraf

(opredelitev delovnih mest in delavcev, ki so izpostavljeni tveganju)

Opredelitev delovnih mest in delavcev, ki so izpostavljeni tveganju obsega:

- podatke o področju ocenjevanja tveganja (delovno mesto, delovno okolje, organizacijska enota, podjetje),

- podatke o številu delavcev na področju, za katerega se izvaja ocenjevanje tveganja,
- opis tehnoloških postopkov v vseh delovnih enotah, vključno z notranjim transportom in vzdrževanjem.

8. paragraf

(ocenjevanje ravni oziroma stopnje tveganja)

Ocenjevanje tveganja je kombinacija naslednjih elementov:

1. Resnosti (možne poškodbe ali bolezni, ki lahko nastanejo zaradi obravnavane nevarnosti) in

2. Verjetnosti nastanka poškodbe, ki je odvisna od:

- pogostosti in trajanja izpostavljenosti oseb nevarnostim,
- verjetnosti nastanka nevarnega dogodka,
- tehničnih in drugih možnosti izognitve poškodbi ali njene omejitve.

Resnost se oceni z upoštevanjem:

- a) kaj ali koga naj se zavaruje – zaščiti (delavce, delovno opremo, delovno okolje),
- b) resnost poškodb ali zdravstvenih okvar (majhna, težja, smrt),
- c) obseg poškodbe glede na število udeležencev (en delavec, več delavcev).

Verjetnost nastanka poškodbe se presoja glede na:

a) pogostost in trajanje izpostavljenosti (potreba za dostop v nevarno območje – vzdrževanje ali odprava napak, vrsta dostopa – ročno podajanje materialov, čas zadrževanja v nevarnem območju, število delavcev, za katere je dostop potreben, pogostost dostopa),

b) verjetnost nastanka nevarnega dogodka (zanesljivost in drugi statistični podatki, nezgode v preteklosti, poškodbe in zdravstvene okvare v preteklosti, primerjava tveganja z drugimi delovnimi mesti),

c) tehnične in druge možnosti za izognitev in omejitve poškodbe:

- z delovno opremo oziroma s strojem upravlja: usposobljena oseba, neusposobljena oseba, ni operaterja,
- hitrost nastanka nevarnega dogodka: nenadoma, postopoma, počasi,
- poznavanje nevarnosti: na osnovi splošne informacije, na osnovi neposrednega opazovanja, na osnovi opozorilnih znakov in opozorilnih naprav,
- sposobnost oseb za izogibanje ali omejevanje poškodbe: refleks, spretnost, možnost umika.

9. paragraf

(možne metode)

Za ocenitev tveganja se lahko uporabljajo različne metode, kot so:

- predhodna analiza nevarnosti (Preliminary Hazard Analysis – PHA),
- metoda MOSAR (Metoda organizirana za sistemsko analizo tveganj – Method Organised for a Systemic Analysis of Risks),
- analiza drevesa napak (FTA – Fault Tree Analysis),

- tehnika DELPHI,
- okvirna analiza delovnega mesta,
- ocenjevalna analiza delovnega mesta,
- analiza napak in posledic FMEA - Failure Mode and Effect Analysis.

10. paragraf

(ocenjevanje tveganja v primeru neznatnih nevarnosti)

V postopku ocenjevanja tveganja se preveri ali obstojajo nevarnosti oziroma dejavniki iz 6. paragrafa tega pravilnika.

V primeru, ko delodajalec ugotovi, da so nevarnosti oziroma dejavniki iz prejšnjega odstavka neznatni za ocenjevanje tveganja, ni potrebno uporabiti metod iz prejšnjega paragrafa tega pravilnika. O tem sestavi pisni dokument v skladu z 8. paragrafom tega pravilnika, v katerem opisno opredeli neznatno tveganje.

11. paragraf

(določitev potrebnih ukrepov in odgovornih oseb)

Delodajalec določi potrebne ukrepe in odgovorne osebe za izvedbo glede na raven tveganja.

Ti ukrepi so zlasti:

- spremembe tehnoloških postopkov z nadomestitvijo nevarnega dela z manj nevarnimi postopki dela,
- zmanjšanje časovne izpostavljenosti delavcev fizikalnim, kemičnim in biološkim škodljivostim,
- zamenjava nevarnih snovi z manj nevarnimi,
- hermetizacija delovnih procesov oziroma posameznih delovnih postopkov ali strojev,
- namestitev izoliranih kabin,
- daljinsko vodenje procesov,
- omejevanje dela tehnološkega postopka oziroma škodljivega vpliva v delovno okolico s postavitvijo pregrad, ovir ipd.,
- mehanizacija in uvajanje robotizacije v smislu nadomestitve fizične prisotnosti delavcev in izvajanja določenih delovnih operacij,
- določitev območij, ki jih je potrebno posebej označiti oziroma je zanje določena omejitev oziroma prepoved dostopa,
- kombinacija varnostnih sistemov in naprav,
- kadrovanje ustreznih delavcev,
- določitev delovnih mest, kjer je potrebno izvajati periodične preiskave fizikalnih, kemičnih in bioloških škodljivosti,
- določitev delovnih mest, kjer je potrebno izvajati periodične preizkuse teoretične in praktične usposobljenosti za varno delo,
- določitev delovnih mest, kjer je potrebno izvajati preventivne zdravstvene preglede,

- navedbo delovne opreme, za katero so potrebni periodični pregledi in preizkusi,
- požarni načrt, načrt požarnih poti in eksplozijska območja,
- določitev spremljanja zdravstvenega stanja zaposlenih,
- ergonomske spremembe,
- spremembe organizacije dela,
- humanizacijski ukrepi.

Pri ukrepih, ki jih ni možno izvesti takoj, morajo biti določeni roki za njihovo izvedbo in odgovorne osebe.

POSEBNE OBLIKE IZJAVE O VARNOSTI

12. paragraf

(izjava o varnosti za noseče delavke in za delavke, ki so pred nedavnim rodile ali ki dojijo)

Delodajalec, ki opravlja dejavnost, pri kateri nastopajo posebna tveganja zaradi izpostavljenosti nekaterim izmed dejavnikov iz 6. paragrafa tega pravilnika, poda izjavo o varnosti za noseče delavke, delavke, ki so pred nedavnim rodile in za doječe delavke v obliki, določeni v prilogi I tega pravilnika.

13. paragraf

(izjava o varnosti za male delodajalce)

Delodajalec, ki ugotovi, da ni nevarnosti in tveganj po 6. paragrafu tega pravilnika, zaradi katerih bi bilo potrebno določiti ukrepe za zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu ter zaposluje manj kot deset delavcev, poda izjavo o varnosti v obliki, določeni v prilogi II tega pravilnika.

Delodajalec, ki ugotovi, da obstojajo določene nevarnosti in tveganja in zaposluje manj kot deset delavcev, mora določiti ukrepe za zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu in poda izjavo o varnosti v obliki, določeni v prilogi III tega pravilnika.

14. paragraf

(izjava o varnosti za kmeta)

Kmet oziroma oseba, ki sam ali s člani svojih gospodarstev oziroma družinskimi člani opravlja kmetijsko dejavnost, poda izjavo v obliki, določeni v prilogi IV tega pravilnika.

HRAMBA DOKUMENTACIJE

15. paragraf

(dolžnost hrambe)

Delodajalec je dolžan trajno hraniti dokumentacijo za izdelavo izjave o varnosti.

REVIZIJA IZJAVE O VARNOSTI IN OCENE TVEGANJA

16. paragraf

(dopolnitve in popravki)

- Izjavo o varnosti in oceno tveganja je potrebno dopolniti in popraviti v primeru:
- ko obstoječi preventivni ukrepi varovanja niso zadostni oziroma niso več ustrezni,
 - ko je ocenjevanje temeljilo na podatkih, ki niso več ažurni,
 - ko obstajajo možnosti in načini za izpopolnitev oziroma dopolnitev ocenjevanja.

PREHODNE DOLOČBE IN KONČNA DOLOČBA

17. paragraf

Delodajalci morajo uskladiti svoje obveznosti po tem pravilniku najkasneje do 27. 7. 2001.

Do izdelave izjave o varnosti po določbah tega pravilnika določajo delodajalci varnostne ukrepe za odkrivanje, preprečevanje oziroma odstranjevanje vzrokov poškodb pri delu, poklicnih bolezni in drugih bolezni v zvezi z delom v internih aktih.

18. paragraf

Priloge so sestavni del tega pravilnika.

19. paragraf

Ta pravilnik začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Minister
za delo, družino in socialne zadeve
mag. Anton Rop l. r.